

Čtenářská gramotnost v uzlových bodech vzdělávání

metodický podpůrný materiál
pro projekt PPUČ

Podpora práce učitelů (PPUČ) - systémový projekt
Národního pedagogického institutu ČR

www.npicr.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

NPI ČR 2020

Autorský tým:

Hana Havlínová

Štěpánka Klumparová

Hana Košťálová

Petr Koubek

Jana Kropáčková

Andrea Mouchová

Hana Splavcová

Miloš Šlapal

Úvod

Materiál Čtenářská gramotnost v uzlových bodech vzdělávání je dílčím výstupem projektu Podpora práce učitelů (PPUČ) Národního ústavu pro vzdělávání. **Obsahuje soubory očekávaných výstupů (OV) v uzlových bodech vzdělávání pro čtenářskou gramotnost.** Ty představují indikátory vymezující vzdělávací cíle na úrovni výstupů, kterých by děti a žáci měli v jednotlivých etapách předškolního a základního vzdělávání dosáhnout ve čtenářské gramotnosti. Indikátory jsou formulovány tak, aby jejich dosažení bylo u všech dětí a žáků možné pozorovat, u většiny i ověřovat a hodnotit míru jejich dosažení, a tím monitorovat reálnou úroveň osvojení jejich čtenářské gramotnosti.

Čtenářská gramotnost v uzlových bodech vzdělávání vznikla za účelem poskytnout učitelům mateřských a základních škol užitečný nástroj pro stanovování výukových cílů s ohledem na rozvoj čtenářské gramotnosti dětí a žáků. Materiál poskytuje metodickou podporu pedagogům pro sledování dosaženého pokroku dětí a žáků ve čtenářské gramotnosti. Primárním cílem materiálu není, aby si učitelé pokládali pouze otázky „co“ a „proč“ učit, ale především se zabývali otázkou, „jak“ učit, aby každé dítě a každý žák dosáhl maximálního rozvoje svých schopností ve čtenářské gramotnosti.

Co je čtenářská gramotnost

Čtenářská gramotnost je schopnost uplatnit získané vědomosti, dovednosti, návyky, postoje a hodnoty při práci s texty v nejšířším slova smyslu. Utváří se celoživotně. Vzdělávání otevírá možnosti pro její systematický rozvoj. Čtenářská gramotnost má dvě hlavní linie: základní a kritickou. Základní čtenářská gramotnost zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje uplatňované při výběru textu podle potřeby a vlastní čtení s porozuměním celku nebo části textu, včetně vyhledání konkrétní informace. Kritická čtenářská gramotnost zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje využitelné při hodnocení informací v textu s ohledem na jeho obsahovou a formální stránku (např. argumentace); posuzování textů v jejich kontextu a porovnávání s vlastní zkušeností; způsoby čtení, čtenářské strategie s ohledem na situaci, účel čtení a charakter textu, odolnost při čtení atp.

Čtenářská gramotnost zahrnuje tyto složky:

1. Vztah ke čtení
2. Porozumění textu a interpretace
3. Posuzování obsahu a formy textu
4. Čtenářská nezávislost

Vstřícný vztah ke čtení chápeme jako základní předpoklad pro další rozvoj čtenářství a čtenářské gramotnosti. Pokud u dítěte vznikne zaujetí četbou a vytvoří se také návyk pravidelného čtení, které mu přináší zážitek z četby, zvyšuje se šance, že se jeho čtenářské dovednosti a znalosti budou rozšiřovat.

Porozumění textu je v českém školním prostředí věnována tradičně pozornost, žáci mají častou příležitost vyhledávat informace a určovat hlavní myšlenky textu. Učitelé mohou z této oblasti vycházet a čerpat z ní sebedůvěru pro vytváření příležitostí pro rozvoj obtížnějších složek ČG. Při interpretaci se čtenáři snaží o přesnější nebo komplexnější porozumění smyslu textu jeho propojením s vlastními znalostmi a čtenářskými i životními zkušenostmi. Své porozumění obohacují přemýšlením o interpretacích druhých. V poznámce uvádíme, co vše je zahrnuto pod pojem *text¹* v tomto dokumentu.

Jen poměrně zřídka se čeští žáci setkávají s úkoly, které se zaměřují na posouzení textu, a to především naposouzení toho, jakou úlohu hraje jeho forma. Posuzování textu přitom hraje stále větší roli, spolu s tím, jak se neustále zvyšuje množství a rozmanitost textů, zvláště v elektronickém prostředí. Zkušený čtenář také zkoumá okolnosti, v kterých text funguje, snaží se odhalit autorův záměr a prostředky, jimiž působí na čtenáře.

Chceme, aby se z dětí stali nezávislí a přemýšliví čtenáři. Nezávislý čtenář uvážlivě volí četbu, reflektuje průběh svého čtení a čtenářství, využívá vhodné strategie a postupy při práci s texty.

Jednotlivé složky, linie a konkrétní dovednosti jsou ve skutečnosti komplexně propojené. Jejich rozčlenění a zvýraznění vychází z praktických potřeb rozvoje čtenářské gramotnosti².

Očekávané výstupy pro čtenářskou gramotnost

Čtenářská gramotnost v uzlových bodech vzdělávání

Čtenářská gramotnost	Předškolní období Na konci MŠ	První období Na konci 3.r. ZŠ	Druhé období Na konci 5.r. ZŠ	Třetí období Na konci 7.r. ZŠ	Čtvrté období Na konci 9.r. ZŠ
1. Vztah ke čtení Dítě/žák:					
Výběr textů pro zážitek z četby	ČG-0-1-01 Začíná si vybírat knihy podle ilustrací, podle obalu, podle svého zájmu a s pomocí dospělého.	ČG-1-1-01 Začíná si samostatně vybírat knihy, které mu přinášejí čtenářský zážitek.	ČG-2-1-01 Samostatně si vybírá knihy, které mu přinášejí čtenářský zážitek. Jeho čtenářské preference se často řídí doporučením od spolužáků, tématem nebo žánrem knihy.	ČG-3-1-01 Začíná si vybírat náročnější knihy pro zážitek; začíná projevovat svůj odstup od tematiky a žánrů dětské četby. Při výběru se často řídí předchozí zkušeností s autorem, příslušností knihy k sérii nebo žánru i panujícím trendem (filmy, móda, reklama).	ČG-4-1-01 Při výběru knihy projevuje svůj odstup od tematiky a žánrů dětské četby, vyhledává složitější a vyspělejší náměty.
Rozšiřování čtenářských teritorií	ČG-0-1-02 Vrací se rád ke svým známým a oblíbeným knihám.	ČG-1-1-02 Čte své oblíbené knihy textů uměleckých i věcných.	ČG-2-1-02 Zkouší zajímavost různých žánrů. Začíná číst knihy s menším počtem ilustrací.	ČG-3-1-02 Vědomě si rozšiřuje žánrové rozpětí své četby, vyhledává nová zajímavá témata a problematiku. Opouští dětské knihy, které ho dosud uspokojovaly.	ČG-4-1-02 Čte texty nejrůznějších žánrů, vyhledává i stylovou rozmanitost textů, zaplňuje čtenářská teritoria. Vybírá si i knihy pro dospělé.
Důvěra ve čtení	ČG-0-1-03 Těší se na čtenářské chvíle, soustředěně naslouchá čtenému textu, podle své volby se zapojuje do vyprávění nebo do diskuze o přečteném.	ČG-1-1-03 Čte celé knihy a zpravidla je dočítá. Sahá po textech, když chce získat informace i zážitky. Vyhledává příležitosti k hovorům o knihách a textech.	ČG-2-1-03 Čte knihu za knihou, užívá si příběhů i informací. Vyhledává příležitosti k hovorům o knihách a textech.	ČG-3-1-03 Ze čtení knih čerpá oporu pro přemýšlení o světě dospělých a o sobě. Vyhledává příležitosti k hovorům o knihách a textech.	ČG-4-1-03 Čtenářská vybavenost mu umožňuje jít pod povrch textů, rozumět i hlubším významům a sdělením, vytvářet si podložnější postoje a názory a uplatňovat je v diskusi.

Čtenářská gramotnost v uzlových bodech vzdělávání

Čtenářská gramotnost	Předškolní období Na konci MŠ	První období Na konci 3.r. ZŠ	Druhé období Na konci 5.r. ZŠ	Třetí období Na konci 7.r. ZŠ	Čtvrté období Na konci 9.r. ZŠ
2. Porozumění textu a interpretace					
Dítě/žák:					
Vyhledávání a propojování přímo i nepřímo vyjádřených informací podle účelu čtení	<p>ČG-0-2-01 Na cizí podnět nebo z vlastní potřeby najde informaci v obrázku, případně v pikto-gramu, nebo si ji vybaví ze slyšeného textu.</p>	<p>ČG-1-2-01 Vyhledá podle potřeby v jednoduchém textu nebo jiném informačním zdroji přímo vyjádřenou informaci; s dopomocí najde i informaci nepřímo vyjádřenou.</p>	<p>ČG-2-2-01 Vyhledává přímo i nepřímo vyjádřené informace v textu nebo jiném informačním zdroji (včetně on-line zdrojů) podle účelu čtení.</p>	<p>ČG-3-2-01 Vyhledává informace v různých druzích textů včetně multimodálních¹.</p>	<p>ČG-4-2-01 Samostatně (průběžně a podle potřeby) vyhledává informace ve všech typech textů včetně multimodálních.</p>
	<p>ČG-0-2-02 Porovnává informace z textu s obrázkem a propojuje je.</p>	<p>ČG-1-2-02 Porovnává a propojuje informace z textu včetně obrázků.</p>	<p>ČG-2-2-02 Porovnává a propojuje informace z textů, včetně obrázků.</p> <p>ČG-2-2-03 Všímá si kvality informací i zdrojů, z kterých informace čerpá.</p>	<p>ČG-3-2-02 Porovnává a propojuje informace z textů, včetně obrázků.</p> <p>ČG-3-2-03 Při vyhledávání si ověřuje kvalitu informací i zdrojů, z kterých informace čerpá.</p>	<p>ČG-4-2-02 Porovnává a propojuje přímo i nepřímo vyjádřené informace.</p> <p>ČG-4-2-03 Při vyhledávání si průběžně a podle potřeby ověřuje a vyhodnocuje relevanci, aktuálnost a věrohodnost informací i zdrojů, z kterých informace čerpá.</p>
Nalezení důležitých informací a myšlenek textu a shrnutí	<p>ČG-0-2-04 Odhadne obsah či děj podle ilustrací nebo obálky knihy; povídá si, o čem je čtený text.</p>	<p>ČG-1-2-04 S dopomocí najde jednotlivé důležité informace či momenty v textu.</p>	<p>ČG-2-2-04 Najde jednotlivé důležité informace či momenty v textu.</p>	<p>ČG-3-2-04 Najde důležité informace či momenty v textu, vnímá jejich význam pro sebe i jiné adresáty.</p>	<p>ČG-4-2-04 Najde důležité informace či momenty v textu, posuzuje jejich význam pro sebe i jiné adresáty.</p>

Čtenářská gramotnost v uzlových bodech vzdělávání

Čtenářská gramotnost	Předškolní období Na konci MŠ	První období Na konci 3.r. ZŠ	Druhé období Na konci 5.r. ZŠ	Třetí období Na konci 7.r. ZŠ	Čtvrté období Na konci 9.r. ZŠ
		<p>ČG-1-2-05 S dopomocí najde v textu místa, která sdělují důležitou myšlenku.</p> <p>ČG-1-2-06 S dopomocí shrne, o čem text hlavně je a co se v něm tvrdí.</p>	<p>ČG-2-2-05 Najde a zformuluje bez většího zkreslení některé důležité myšlenky textu a podpoří je důkazy v textu. S dopomocí se dobere toho, kterou myšlenku lze považovat za hlavní.</p> <p>ČG-2-2-06 Samostatně shrne, o čem text je.</p>	<p>ČG-3-2-05 Najde a výstižně zformuluje některé důležité myšlenky v náročnějším textu a podpoří je důkazy v textu, porovná je s vlastními myšlenkami nebo zkušenostmi a s oporou textu navrhne, kterou myšlenku považovat za hlavní.</p> <p>ČG-3-2-06 Stručně a přehledně shrne, o čem text je.</p>	<p>ČG-4-2-05 Najde a výstižně zformuluje důležité myšlenky v náročném textu.</p> <p>ČG-4-2-06 Stručně a přehledně shrne, o čem text je, a zahrne i patrný autorský záměr, případně adresáta textu.</p>
Propojování textu s vlastními znalostmi a zkušenostmi a interpretace	<p>ČG-0-2-07 Všimá si shod a rozdílů mezi tím, co čte, a vlastními zkušenostmi a znalostmi a povídá si o tom s ostatními. Jednoduše při tom odkazuje na konkrétní ilustrace.</p>	<p>ČG-1-2-07 Hledá shody a rozdíly mezi tím, co čte, a mezi vlastními zkušenostmi, znalostmi a světem. Jednoduše při tom odkazuje na konkrétní místa v textu nebo ilustraci.</p> <p>ČG-1-2-08 S dopomocí vyvodí jednoduché informace či závěry.</p>	<p>ČG-2-2-07 Propojuje informace, myšlenky, názory i postoje z četby textů s vlastními znalostmi, zkušenostmi a názory.</p> <p>ČG-2-2-08 Vyvozuje jednoduché informace či závěry a dokládá je textem.</p>	<p>ČG-3-2-07 S dopomocí propojuje informace, myšlenky, názory a postoje z četby náročných textů s vlastními znalostmi, zkušenostmi a názory.</p> <p>ČG-3-2-08 Z nalezených informací vyvozuje další souvislosti nebo závěry, mj. též o autorském záměru a o adresátovi. Vyslovuje závěry, domněnky a hypotézy a dokládá je textem.</p>	<p>ČG-4-2-07 Propojuje myšlenky, názory, postoje z četby náročných textů s vlastními znalostmi, zkušenostmi a názory.</p> <p>ČG-4-2-08 Tvoří a formuluje podložené interpretace textu, v diskusi se podílí na vyjasňování své interpretace i interpretací druhých; své závěry a hypotézy dokládá textem.</p>

Čtenářská gramotnost v uzlových bodech vzdělávání

Čtenářská gramotnost	Předškolní období Na konci MŠ	První období Na konci 3.r. ZŠ	Druhé období Na konci 5.r. ZŠ	Třetí období Na konci 7.r. ZŠ	Čtvrté období Na konci 9.r. ZŠ
Práce se schematickým zobrazením	<p>ČG-0-2-09 S dopomocí porozumí jednoduchým obrazovým schémátům (např. nakreslí podle obrázkového návodu postavičku, složí lodičku).</p>	<p>ČG-1-2-09 Najde potřebnou informaci v jednoduchém schématu.</p> <p>ČG-1-2-10 S dopomocí pozná, ke které části textu patří připojené schéma.</p>	<p>ČG-2-2-09 Najde potřebnou informaci ve složitějším schématu.</p> <p>ČG-2-2-10 Rozpozná a využívá u schématu vysvětlivky nebo poznámky; pozná, ke které části textu patří připojené schéma.</p>	<p>ČG-3-2-09 Pohotově najde v základních typech schémat (např. tabulka, křivka, sloupcový graf, mapka) potřebnou informaci; chápe, jak jsou údaje v schématu uspořádány.</p> <p>ČG-3-2-10 Propojí jednotlivé položky schématu s příslušnými pasážemi průvodního textu.</p> <p>ČG-3-2-11 Vyvodí závěry opírající se o informace ze schématu.</p>	<p>ČG-4-2-09 Najde v složitějším schématu (v koláčovém grafu, víceúrovňové tabulce, v mapě výskytů některého jevu) potřebné informace; získá informaci z map či grafů, ve kterých je zachycena změna nebo kontrast.</p> <p>ČG-4-2-10 Vysvětlí, jak informace ze schématu patří k textu, jenž je schématem doprovázen.</p> <p>ČG-4-2-11 Kriticky přistupuje k informacím získaným ze schémat³.</p>
Hledání obrazného významu		<p>ČG-1-2-12 S dopomocí porozumí smyslu jednoduchého obrazného nebo alegorického textu.</p>	<p>ČG-2-2-12 Samostatně porozumí smyslu jednoduchého obrazného nebo alegorického textu (např. nesložitě básně pro děti).</p> <p>ČG-2-2-13 S dopomocí odhaluje, jak se na smyslu textu podílejí obrazné a symbolické významy slov a motivů.</p>	<p>ČG-3-2-12 S dopomocí utváří a formuluje celkový smysl složitějších alegorických a symbolických textů.</p> <p>ČG-3-2-13 Samostatně odhaluje obrazné nebo symbolické významy slov a motivů v textu.</p>	<p>ČG-4-2-12 Samostatně rozpoznává doslovný i obrazný smysl textu.</p> <p>ČG-4-2-13 Svou interpretaci textu opírá o složitější nebo skrytější alegorické a symbolické významy slov, motivů i dalších prvků textu.</p>

Čtenářská gramotnost v uzlových bodech vzdělávání

Čtenářská gramotnost	Předškolní období Na konci MŠ	První období Na konci 3.r. ZŠ	Druhé období Na konci 5.r. ZŠ	Třetí období Na konci 7.r. ZŠ	Čtvrté období Na konci 9.r. ZŠ
3. Posuzování obsahu a formy textu					
Dítě/žák:					
Forma a uspořádání textu	<p>ČG-0-3-01 Rozpozná různé typy jednoduchých textů (báseň, pohádku, příběh, naučný text); začíná rozpoznávat základní stavební prvky a rysy textu (nadpis, obálka knihy, kde text začíná a končí).</p>	<p>ČG-1-3-01 Rozpozná různé typy textů a s dopomocí si všímá jejich stavebních prvků (např. verš, rým, sloka, kapitola, název).</p>	<p>ČG-2-3-01 S dopomocí si všímá rozdílů v uspořádání jednotlivých typů textů (např. mezi poezií a prózou, oficiálním dopisem a běžnou internetovou komunikací). Všímá si, jaké stavební prvky má umělecký či informační text (např. verš, rým, sloka, odstavec, kapitola).</p>	<p>ČG-3-3-01 Hledá shody a rozdíly v uspořádání událostí, myšlenek nebo informací ve dvou a více textech. Začíná uvažovat o tom, jak forma a uspořádání textu ovlivňuje čtenáře. Analyzuje, jak se jednotlivé stavební prvky (např. epizoda, refrén, citát, podtitulek) hodí do celku textu.</p>	<p>ČG-4-3-01 Posuzuje, jak celkové uspořádání textu (např. druh, žánr, kompozice) i jeho jednotlivé části (např. odstavec, sloka, název) přispívají k jeho významu a ovlivňují čtenáře. Hledá shody a rozdíly v uspořádání různých textů a analyzuje, jaký účinek takové rozdíly přinášejí.</p>
	<p>ČG-0-3-02 Všímá si obrázků a vizuálních prvků a povídá si o nich.</p>	<p>ČG-1-3-02 Všímá si, jak obrázky a vizuální prvky přispívají k porozumění významu textu.</p>	<p>ČG-2-3-02 Popisuje, jak obrázky a vizuální prvky přispívají k porozumění významu textu.</p>	<p>ČG-3-3-02 Všímá si, jak obrázky, vizuální prvky i samotné umístění textu (např. mezi další texty a odkazy na webové stránce) ovlivňují vyznění textu.</p>	<p>ČG-4-3-02 Posuzuje, jak obrázky, vizuální prvky i samotné umístění textu (např. mezi další texty a odkazy na webové stránce) ovlivňují vyznění textu.</p>
		<p>ČG-1-3-03 Začíná využívat různé rysy textů (např. nadpis, obsah, poznámky, ikony, tučně vytištěné písmo) k tomu, aby našel v textu místa, která obsahují potřebné informace.</p>	<p>ČG-2-3-03 Využívá různé rysy textů (např. nadpis, obsah, poznámky, ikony, tučně vytištěné písmo) k tomu, aby našel v textu místa, která obsahují potřebné informace.</p>	<p>ČG-3-3-03 Zná a využívá různé rysy textů (např. tučné písmo, rejstřík) a vyhledávací nástroje (klíčové slovo, lišty, hypertextové odkazy) k tomu, aby efektivně našel potřebné informace.</p>	<p>ČG-4-3-03 Zná a využívá různé rysy textů (např. poznámkový aparát), používá pokročilé vyhledávací nástroje k tomu, aby efektivně našel potřebné informace a ověřil kvalitu informace či zdroje.</p>

Čtenářská gramotnost v uzlových bodech vzdělávání

Čtenářská gramotnost	Předškolní období Na konci MŠ	První období Na konci 3.r. ZŠ	Druhé období Na konci 5.r. ZŠ	Třetí období Na konci 7.r. ZŠ	Čtvrté období Na konci 9.r. ZŠ
Autor a adresát		<p>ČG-1-3-04 S dopomocí odhalí v přiměřeném textu autorský záměr. S dopomocí si všímá toho, čím konkrétně se autor snaží zaujmout čtenáře.</p> <p>ČG-1-3-05 S dopomocí si všímá toho, koho by mohl jednoduchý text zaujmout a proč.</p>	<p>ČG-2-3-04 Odhalí v přiměřeném textu autorský záměr. Všímá si prostředků, kterými autor podporuje svůj záměr a ovlivňuje čtenáře.</p> <p>ČG-2-3-05 Pátrá v textu po tom, pro jaké čtenáře (věk, potřeby, zájmy, životní situace) je text zamýšlen, jednoduše dokládá svoje závěry textem.</p>	<p>ČG-3-3-04 Odhalí v uměleckém, publicistickém, odborném či prostě sdělovacím textu autorský záměr. Popisuje prostředky, kterými autor podporuje svůj záměr a ovlivňuje čtenáře (čím konkrétně zasahuje emoce čtenářů a zvyšuje jejich prožitek, čím konkrétně může čtenáře manipulovat...)</p> <p>ČG-3-3-05 Přemýšlí o tom, proč různí čtenáři (adresáti), které zná, mohou na stejný text reagovat různě.</p>	<p>ČG-4-3-04; ČG-4-3-05 Vysvětluje, jak se autorovi daří v textu dosáhnout u adresátů svého záměru⁴, posuzuje účinnost prostředků, kterými autor podporuje svůj záměr a ovlivňuje čtenáře a vysvětluje, proč různé skupiny adresátů mohou reagovat na texty různě.</p>
Okolnosti, ve kterých funguje text (kontext)		<p>ČG-1-3-06 Porovnává sebe a své zkušenosti s postavami, hledá shody a rozdíly mezi tím, co čte, a mezi vlastními zkušenostmi, znalostmi a světem.</p>	<p>ČG-2-3-06 S dopomocí a později samostatně vyjadřuje osobní pohled na jednání postavy a spekuluje o tom, jak by se zachoval on sám, postupně si všímá toho, že jedná jinak než postava v knize proto, že žije v jiných souvislostech (kontextu) než postava nebo autor, který postavu vytvořil.</p>	<p>ČG-3-3-06 Všímá si, jak jsou v textu podávány postavy, jak jsou prezentována fakta a události, a uvažuje o příčinách vyplývajících z dobových, geografických, místních, kulturních souvislostí a okolností.</p>	<p>ČG-4-3-06 Uvažuje o tom, jak jsou názory, události, chování postav a další složky textu ovlivněny dobovými, geografickými, kulturními a jinými souvislostmi a okolnostmi.</p> <p>ČG-4-3-07 Pátrá, zda jsou v textu určité společenské skupiny podávány se (skrytými) stereotypy, které slouží zájmům jiných skupin.</p>

Čtenářská gramotnost v uzlových bodech vzdělávání

Čtenářská gramotnost	Předškolní období Na konci MŠ	První období Na konci 3.r. ZŠ	Druhé období Na konci 5.r. ZŠ	Třetí období Na konci 7.r. ZŠ	Čtvrté období Na konci 9.r. ZŠ
4. Čtenářská nezávislost Dítě/žák:					
Výběr textů podle účelu čtení a rozhodování o jeho užití	ČG-0-4-01 Vybrá si text podle potřeby (encyklopedii, když se chce něco dozvědět...).	ČG-1-4-01 Vyhledává text podle potřeby nebo situace.	ČG-2-4-01 Ujasňuje si, k jakému účelu má jeho četba v danou chvíli vést, a podle toho hledá a vybírá odpovídající text, přihlíží při výběru k dalším podmínkám a okolnostem (např. k času na četbu, podrobnosti, informacím).	ČG-3-4-01 Rozpozná znaky, které mu umožní lépe se rozhodnout, zda je text vhodný k jeho účelu čtení. Podle toho se rozhoduje, jak s textem naloží. Mezi jeho účely čtení přistupuje i potřeba skrze četbu pochopit něco ze svého života a světa kolem sebe.	ČG-4-4-01 Volí vhodný text v souladu s účelem čtení, volbu zdůvodňuje, vhodnost textu vyhodnocuje. Opustí text, který nevyhovuje jeho účelu. ČG-4-4-02 Po přečtení textu se kriticky zamýšlí: Co udělám s tímto textem (Budu nějak jednat? Změní se nějak moje rozhodování a jednání?)
Metakognice - čtenářské strategie	ČG-0-4-03 Doptává se, pokud něčemu nerozumí, odhadne význam neznámého slova; používá ilustrace k lepšímu porozumění textu	ČG-1-4-03 S dopomocí používá základní strategie pro porozumění textu, např. monitoruje své čtení, při čtení si klade otázky, předvídá, vizualizuje, propojuje s vlastní zkušeností, vyjasňuje si neznámá slova.	ČG-2-4-03 Používá základní strategie pro porozumění textu, např. předvídání, vizualizace, propojování s vlastní zkušeností, vyjasňování neznámých slov.	ČG-3-4-03 Vědomě používá základní strategie pro porozumění textu, např. předvídání, vizualizace, propojování s vlastní zkušeností, vyjasňování neznámých slov. Všimá si, když je text složitý, když něčemu v textu nerozumí; s dopomocí volí strategie vedoucí k porozumění.	ČG-4-4-03 Volí vhodné strategie čtení (způsoby čtení) v souladu s účelem čtení, vyhodnocuje jejich účinnost, podle potřeby je mění. ČG-4-4-04 Monitoruje průběžně své porozumění čtenému textu, volí strategie překonávající neporozumění.

Čtenářská gramotnost v uzlových bodech vzdělávání

Čtenářská gramotnost	Předškolní období Na konci MŠ	První období Na konci 3.r. ZŠ	Druhé období Na konci 5.r. ZŠ	Třetí období Na konci 7.r. ZŠ	Čtvrté období Na konci 9.r. ZŠ
Metakognice – reflexe čtení a čtenářství	ČG-0-4-05 Reflektuje svůj čtenářský zážitek; rozhodne, co se ještě potřebuje dozvědět; co chce dál číst.	ČG-1-4-05 S dopomocí reflektuje své čtení a čtenářství. Rád sdílí své čtenářské zkušenosti a zážitky v komunitě čtenářů, cení si návštěvy v knihovně.	ČG-2-4-05 Začíná samostatně reflektovat své čtení a čtenářství. Reflexi opírá o sdílení s ostatními, stanovuje si čtenářské cíle.	ČG-3-4-05 Samostatně reflektuje své čtení a čtenářství a rozšiřuje čtenářské cíle.	ČG-4-4-05 Samostatně reflektuje své čtení a čtenářství. Stanovuje si čtenářské cíle, vyhodnocuje jejich dosažení, cíle upravuje nebo stanovuje nové.

Zdroje

KOŠŤÁLOVÁ, Hana a kol. Čtenářské kontinuum. 1. vyd. Praha: Pomáháme školám k úspěchu o.p.s., 2017. ISBN 978-80-906581-0-3.

JANOTOVÁ, Zuzana a ŠAFRÁNKOVÁ, Kateřina. *Čtěme nejen v hodinách českého jazyka: úlohy PIRLS 2011*. Praha: Česká školní inspekce, 2013. ISBN 978-80-905370-6-4.

PISA. Koncepční rámec čtenářské gramotnosti.
http://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Mezinárodní_šetření/PISA_koncepcni_ramec_ctgr.pdf

- 1 V posledních dvaceti letech se rozšiřuje **pojetí textu**. Dlouho se textem mínilo především psané (a tištěné), případně před čítané nebo recitované sdělení. Digitální technologie přinesly nové možnosti sdělování – texty se kombinují se sdělováním zvukovým, obrazovým, obrazově pohybovým (animace, video); texty se propojují s dalšími texty (hypertext). Hovoří se o textech multimodálních, tedy textech, které jsou tvořeny prostřednictvím různých způsobů vyjadřování sdělovaného. Prostřednictvím sociálních sítí a dalších aplikací s možností „náhradní identity“ se profesionálně tvoří utilitární text a sdělení „na míru“ k manipulaci a ty jsou šířeny prostřednictvím své lákavosti pro určité skupiny lidí, využívajíce důvěryhodnosti v komunikaci mezi známými a lidmi s obdobnými sociálními a životními zkušenostmi.
- 2 Poznámka k tématu „**pisatelství**“. Materiál se zaměřuje na čtenářskou gramotnost v užším slova smyslu tak, aby byl užitečný pro pedagogickou veřejnost. Jedná se o soubor čtenářských dovedností, při jejichž rozvoji se výrazně uplatňuje, v jaké situaci čtenář čte, proč sahá ke konkrétnímu zdroji, jakým způsobem čte (hluboké čtení, prožitkové čtení, povrchní čtení k vyhledání informace, námátkové čtení orientované emocemi typické pro sociální sítě aj.).
- 3 Všímá si, jak mohou schémata ovlivňovat adresáty, cíleně působit na jejich emoce, jak je autoři využívají k ovlivňování názorů, mínění.
- 4 Např. dosáhnout záměru pobavit, varovat, vyzvat k činu, ale také působit na emoce čtenářů, přesvědčit o určitém názoru atd.

Tento materiál je výstupem projektu

PODPORA BUDOVÁNÍ KAPACIT PRO ROZVOJ ZÁKLADNÍCH PRE/GRAMOTNOSTÍ V PŘEDŠKOLNÍM A ZÁKLADNÍM VZDĚLÁVÁNÍ - PODPORA PRÁCE UČITELŮ (PPUČ), který je financovaný z Evropských strukturálních a investičních fondů.

Projekt podporuje pedagogy základních a mateřských škol v jejich snaze rozvíjet čtenářskou, matematickou a digitální gramotnost (tzv. základní gramotnosti) i infromatické myšlení žáků a dětí.

Registrační číslo projektu: CZ.02.3.68/0.0/0.0/15_001/0002110

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

www.ppuč.cz

www.gramotnosti.pro

www.npicr.cz

www.msmt.cz